

A MORVA-KARSZT BARLANGJAI

A barlangjairól ismert Morva-karszt Csehszlovákia középső részén, Brnótól északra terül el. Az 1,5–6 km-nyi szélességű és mintegy 24 km hosszúságú — Európa-szerte híres — vidék voltaképpen a *Drahany-hegységnek* egyik keskeny szakasza.

Földtani felépítése meglehetősen bonyolult, mert az 500 méternyi vastagságot is elérő *devon* időszerű mészkőtábla — amelynek alapzatát a brnói vulkanikus kőzetek alkotják — egymástól különálló mészkőtömbökre töredezett.

Ezen alakult ki az a kopár, vízben szegény táj, amelynek felszínén *vakvölgyek* (uvalák), e hosszan elnyúló, nagy kiterjedésű mőlvedések: *karrmezők**, valamint *dolinák** váltják egymást, s amely alatt hatalmas *barlangrendszerek* húzódnak. (Sok sebes folyású *hegyi patak* iramodásában is gyönyörködhet ott a látogató!)

20 km vagy 50 km hosszú?

Nincs tehát mit csodálkoznunk azon, hogy a barlangtan (szaknyelven mondva: a *szeleológia*) művelői Morva-karsztbeli vizsgálódásaik során sok tapasztalatot és tudományos ismereteket gyűjtöttek; mondhatni, ott fejlődött ki a karsztok geomorfológiájának tudományos kutatása.

Az első leírás még a XVII. századból való. Ez mindig a felszín alatt tovaftató *Punkva-patakot*, mind pedig a majd 140 méternyi mélységű *Macocha-szakadékot* megemlíti. (A *macocha* szó *mostohát* jelent, s a legenda szerint e riasztó mélység azért kapta a nevét, mert egy asszony oda akarta letaszítani mostoha gyermekét, de a falu népe megmentette a gyermeket, s helyette az asszonyt lökte a mélybe...)

Később egyre többen keresték fel ezt a tájat, s barlangrendszeréről számos leírás jelent meg.

A Morva-karszt kutatásának történetében századunkban következett be igazi fordulat. Mégpedig a már említett Punkva-patak vizsgálása során!

Abiolon professzor, ez a világhírű cseh tudós 1909-ben kezdte kutatni a Punkvát, amely voltaképpen két mellék-patak, a *Sloupi* és a *Bílá voda* vizeit egyesíti. A tudós úgy vélte, hogy a Punkvához meg annak mellék-patakjaihoz tartozó ismeretlen barlang hossza elérheti a 10 km-t is, és a Morva-karszt fő vízrajzi és szeleológiai kérdéseiként e hatal-

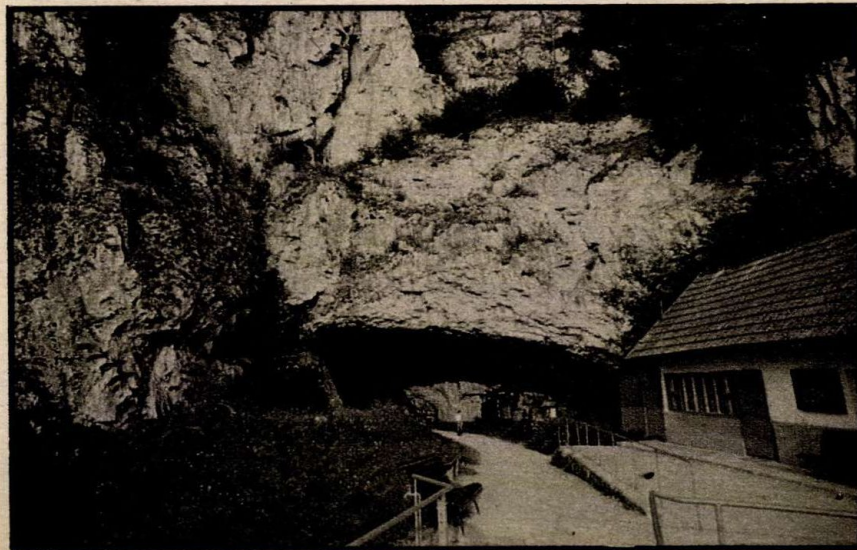
mas üregnek a földérítését jelölte meg.

A következő évtizedekben minden igyekezet a barlangóriás megtalálására összpontosult.

A sikerre 1966-ig kellett várni. A kutatók bejutottak az *Amatőr-barlangnak* elnevezett rendszerbe. Ennek az 1978 nyaráig feltérképezett hossza 20 km, s a még föl nem térképezett szakaszt is legalább 15 km-nyi hosszúnak becsülik. Sőt, több szakember szerint további részek feltérására is számíthatunk, s azokkal együtt az egész rendszer hossza elérheti az 50 km-t.

A több száz éve tartó módszeres

A Sloupi-Šošůvka-barlang bejárata

kutatás eredményeképp a mindössze 77,5 négyzetkilométernyi területen jelenleg már mintegy ezer barlangot ismernek. Közülük néhányat kiépítettek és villanyvilágítással láttak el. Így az érdeklődők tömegei szintén megcsodálhatják a természet alkotó munkájának a föld alatt rejtőző szépségeit.

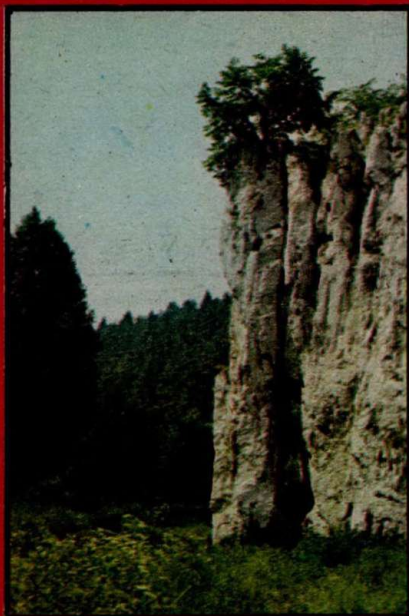
Amit a turista is láthat

Az alábbiakban a turisták számára is elérhető üregrendszereket mutatjuk be.

A *Sloupi-Šošůvka*-barlangot még a múlt században, 1897-ben nyitották meg a látogatók előtt. Az ottani folyosók és termek kiterjedt rendszerre két emeletet alkot; közöttük a szintkülönbség átlagosan 70 méter. E két szintet mély szakadékok kötik össze; a *Sloupi-patak* a barlang legalján folyik. A mostani leírásuk nyomán is elképzelhető hatalmas méreteket változatos formájú cseppkődzsek teszik még lenyűgözőbbé.

Az ásatások során őskori állatok maradványai is előkerültek ott. Ezek közül a *barlangi oroszlán* és a *barlangi medve* csontjai a legértékesebbek. 1966-ban pedig az egyik folyosóban is mintegy negyvenezer évvel ezelőtt élő *Neandervölgyi ősember* lakóhelyét is sikerült feltárni.

A *Balcarka-barlangot* az előzőtől 5 km-nyire, *Ostrova* község mellett találjuk. Ennek nagy részét a punk-

1

1 A természet pusztító munkájának eredménye

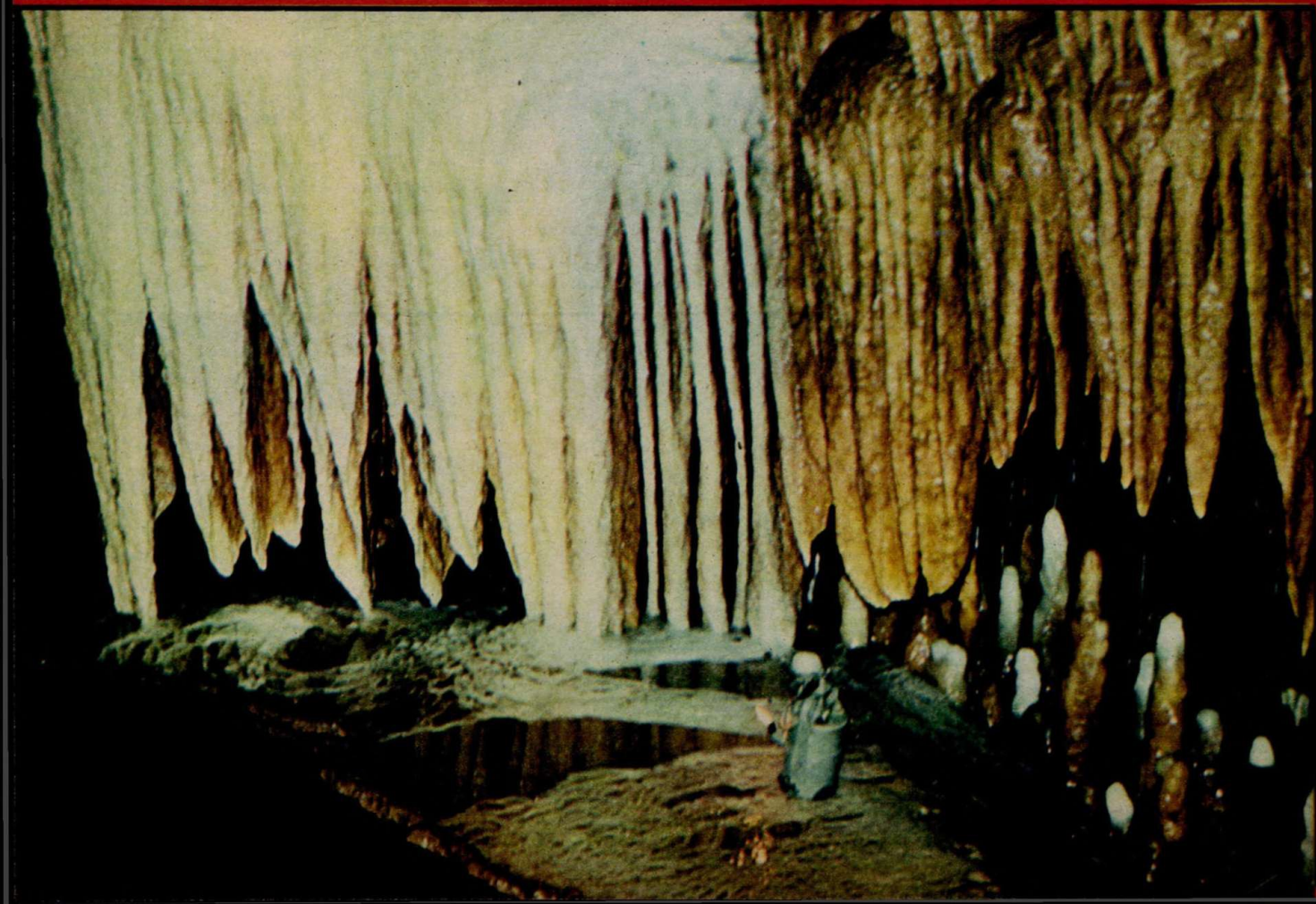
2 A Sloupi-Šošůvi-barlang mennyezetének egyik részén ilyen retek alakú cseppkövek alakultak ki

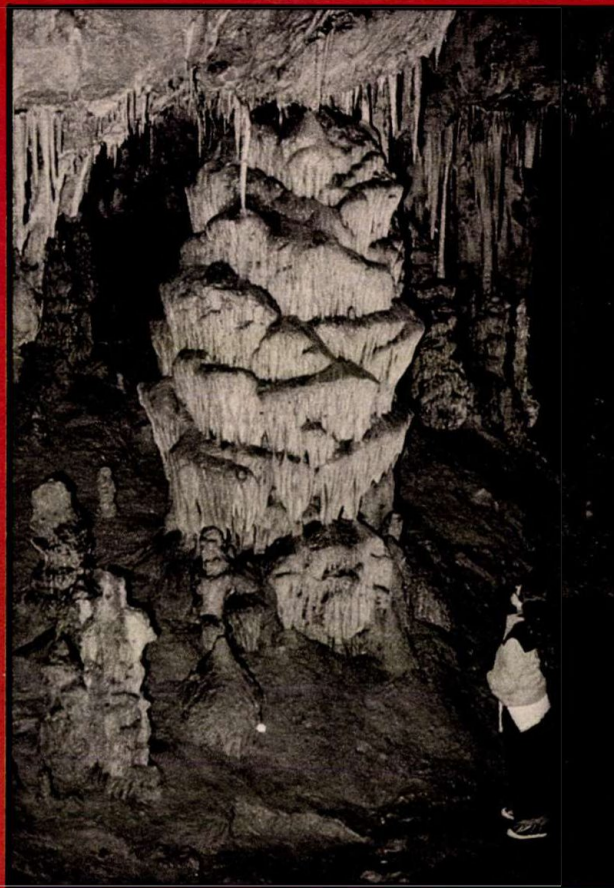
3 Széles cseppkölefolyás az Amatőr-barlangnál

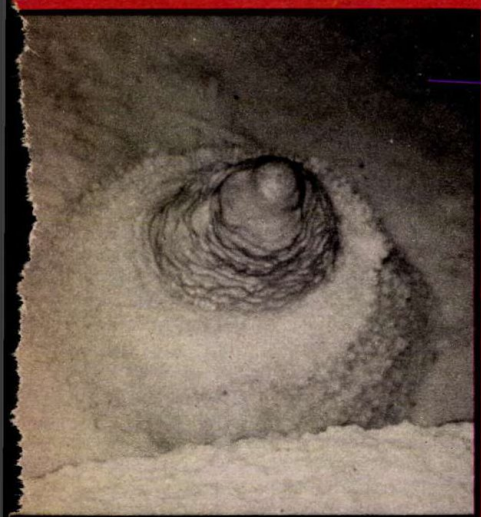
2

3

5

4 Ennek az álló cseppkönek a vízfelszín alatti része átkristályosodott

5 A Sloupi-Šošůvi-barlang egyik állócseppköve (sztalagmitja)

(A szerző felvételei)

vai fűrészmalom és a blanskói vasgyár munkásaiból álló amatőr barlangkutatók tárták fel 1923-ban. Ez a barlang nem nagy: a kiépített szakaszán vezető túra körülbelül 45 percig tart — ám az is igaz, hogy ott található a Morva-karszt *legszebb* cseppköveit, amelyeknek változatosságát tovább fokozzák a vasoxidtól származó elszíneződések.

A *Katalin-barlang* (Kateřinská jeskyně) bejárata a *Száraz-völgy* (Suchý žleb) végén van, 500 méternyire a *Skalný mlyn* (Sziklamalom) Szállótól, ahonnan a Morva-karszt északi részébe vezető turistautak kiindulnak.

Ez a barlang lényegileg két hatalmas teremnek és ezeket összekötő folyosóknak az együttese. (A folyosókat helyenként mesterségesen kimélyítették, hogy az ember kényelmesebben járhasson-kelhessen bennük.) A nagyobbik terem 95 m hosszú, 44 m széles és 20 m magas. Ez a Morva-karszt *legnagyobb* terme: de nemcsak a méretei, hanem remek akusztikája miatt is megkülönböztetett figyelmet érdemel. Az is a barlang érdekességei közé tartozik, hogy a benne található cseppkövek nagy része karcsú, magas *sztalagmit*, azaz *álló cseppkő*.

A *Punkva-barlang* (Punkevní jes-

kyně) bejárata a *Pusztavölgyben* (Pustý žleb), a már említett Sziklamalom Szállótól 1,5 km-nyire nyílik. Talán ez a leglátványosabb a már kiépített barlangok közül! Bejáratától cseppkőes teremek egész során át jutunk el a Macocha-szakadék aljára, ahol oly szépen csillan meg a napsugár a Punkva vizén, amely — ha rövid időre is — ott látja meg először a napvilágot.

A szakadék aljáról egy mesterséges tórán át vezet tovább az út a barlang újabb meg újabb szakaszaiba, az ismét a föld alatt folyó Punkva medréhez. Villanymotorokkal hajtott csónakok várják ott a látogatókat, akik az út hátralevő részét immár ezeken teszik meg, s a Punkva folyócskával együtt búcsúznak e barlangtól.

Rövid ismertetőnkől is kitetszhetett, hogy a Morva-karszt mennyi földtani érdekességet és látványbeli szépséget rejt magában. S ezek száma a jövőben még *szaporodik*, mert a régi kutatók helyébe mindig újak lépnek, s az ő kíváncsiságuk és tudásvágyuk nyomán újabb, eddig ismeretlen szakaszai tárulnak fel e hatalmas barlangbirodalomnak.

Hegedűs Gyula